

PUITESOPIMUS
EUROOPAN YHTEISÖN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN
SEKÄ INDONESIAAN TASAVALLAN
KOKONAISVALTAISESTA KUMPPANUUDESTA
JA YHTEISTYÖSTÄ

EUROOPAN YHTEISÖ,

jäljempänä 'yhteisö', sekä

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARIN TASAVALTA,

MALTAN,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen osapuolet,
jäljempänä 'jäsenvaltiot',

sekä

INDONESIAN TASAVALLAN HALLITUS,

jäljempänä 'osapuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON Indonesian tasavallan ja yhteisön perinteiset ystävällismieliset suhteet
sekä niitä yhdistävät läheiset historialliset, poliittiset ja taloudelliset siteet,

KATSOVAT, että osapuolet pitävät erityisen tärkeänä keskinäisten suhteidensa
kokonaisvaltaisuutta,

VAHVISTAVAT osapuolten sitoutumisen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa esitettyjen
periaatteiden noudattamiseen,

VAHVISTAVAT osapuolten sitoutumisen kunnioittamaan, edistämään ja suojelemaan demokratian periaatteita sekä perusluonteisia ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta, rauhaa ja kansainvälistä oikeutta sellaisina kuin ne vahvistetaan Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, Rooman perussäännössä ja muissa kumpaankin osapuoleen sovellettavissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa,

VAHVISTAVAT kunnioittavansa Indonesian tasavallan itsemääräämisoikeutta, alueellista koskemattomuutta ja kansallista yhtenäisyyttä,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteisiin ja toiveensa lisätä kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistymistä ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteen ja ympäristönsuojelun vaatimukset,

VAHVISTAVAT, etteivät vakavimmat kansainvälistä yhteisöä huolestuttavat rikokset saa jäädä rankaisematta ja että niistä syytetyt henkilöt olisi tuotava oikeuden eteen ja, jos heidät todetaan syyllisiksi, rangaistava heitä asianmukaisesti, ja että asianomaisia henkilöitä vastaan olisi kohdistettava tehokkaat syytetoimet toteuttamalla toimenpiteitä kansallisella tasolla ja lisäämällä maailmanlaajuisia yhteistyötä,

ILMAISEVAT täyden sitoutumisensa torjumaan kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin kaikkia muotoja kansainvälisen oikeuden, ihmisoikeuslainsäädäntö mukaan luettuna, maahanmuutto- ja pakolaiskysymyksiä koskevien humanitaaristen periaatteiden sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisesti sekä kehittämään tehokkaan kansainvälisen yhteistyön ja välineet niiden kitkemiseksi,

TUNNUSTAVAT, että asiaa koskevat kansainväliset yleissopimukset sekä Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston asianomaiset päätöslauseimat, nro 1540 mukaan luettuna, perustuvat koko kansainvälisen yhteisön sitoutumiseen torjua joukkotuhoaseiden leviämistä,

TUNNUSTAVAT tarpeen tiukentaa sekä aseistariisuntaa että aseiden leviämisen estämistä koskevia velvoitteita kansainvälisessä oikeudessa muun muassa joukkotuhoaseiden aiheuttaman vaaran poissulkemiseksi,

TUNNUSTAVAT Euroopan talousyhteisön sekä Indonesian, Malesian, Filippiinien, Singaporen ja Thaimaan eli Kaakkois-Aasian valtioiden liiton (ASEAN) jäsenvaltioiden välillä 7 päivänä maaliskuuta 1980 tehdyn yhteistyösopimuksen ja siihen myöhemmin lisättyjen liittymispöytäkirjojen tärkeän merkityksen,

TUNNUSTAVAT osapuolten nykyisten suhteiden lujittamisen tärkeyden niiden keskinäisen yhteistyön lisäämiselle ja yhteisen tahtonsa vakiinnuttua, syventää ja monipuolistaa suhteitaan molemminpuolisesti tärkeillä aloilla tasavertaisesti, syrjimättömästi, luonnonympäristöä suojellen ja molemminpuoliseksi eduksi,

VAHVISTAVAT toiveensa edistää yhteisön ja Indonesian tasavallan välistä yhteistyötä yhteisten arvojen pohjalta molemminpuoliseksi eduksi ottaen huomioon alueellisessa toimintakehyksessä toteutetun toiminnan,

NOUDATTAVAT omia lakejaan ja hallinnollisia määräyksiään,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSASTO

LUONNE JA SOVELTAMISALA

1 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Demokratian periaatteiden ja perusihmisoikeuksien kunnioittaminen, sellaisina kuin ne vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa molempiin osapuoliin sovellettavissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa, on kummankin osapuolen sisä- ja ulkopolitiikan perusta ja olennainen osa tätä sopimusta.
2. Osapuolet vahvistavat yhteiset arvonsa sellaisina kuin ne esitetään Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa.
3. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa edistämään kestävästä kehitystä, tekemään yhteistyötä ilmastonmuutoksen asettamaan haasteeseen vastaamiseksi ja edistämään kehityksen vuosituhattavoitteiden saavuttamista.
4. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa avun tehokkuudesta vuonna 2005 annettuun Pariisin julistukseen ja sopivat lujittavansa yhteistyötä kehityksen edistämiseksi.

5. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa hyvän hallintotavan ja oikeusvaltion periaatteisiin, oikeuslaitoksen riippumattomuus mukaan luettuna, sekä korruption torjuntaan.

6. Tämän kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpano perustuu tasavertaisuuden ja molemminpuolisen edun periaatteisiin.

2 ARTIKLA

Yhteistyön tavoitteet

Lujittaakseen kahdenvälisiä suhteitaan osapuolet käyvät kokonaisvaltaista vuoropuhelua ja lisäävät keskinäistä yhteistyötä kaikilla molemminpuolisesti tärkeillä aloilla. Tavoitteina on erityisesti:

- a) kehittää kahdenvälistä yhteistyötä kaikilla asiaankuuluvilla alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja organisaatioissa,
- b) kehittää osapuolten välistä kauppaa ja niiden välisiä investointeja molempien eduksi,
- c) aloittaa yhteistyö kaikilla kaupan ja investointeihin liittyvillä molemminpuolisesti tärkeillä aloilla kauppaa- ja investointivirtojen helpottamiseksi sekä kaupan ja investointien esteiden ennaltaehkäisemiseksi ja poistamiseksi mukaan luettuina tarvittaessa nykyiset ja tulevat EY:n ja ASEANin alueelliset aloitteet,

- d) aloittaa yhteistyö muilla molemminpuolisesti tärkeillä aloilla, joihin kuuluvat erityisesti matkailu, rahoituspalvelut, verotus ja tulli, makrotalouspolitiikka, teollisuuspolitiikka ja pk-yritykset, tietoyhteiskunta, tiede ja teknologia, energia, liikenne ja liikenneturvallisuus, koulutus ja kulttuuri, ihmisoikeudet, ympäristö ja luonnonvarat meriympäristö mukaan luettuna, metsätalous, maatalous ja maaseudun kehittäminen, merenkulku- ja kalastusyhteistyö, terveys, elintarviketurvallisuus, eläinten terveys, tilastointi, henkilötietojen suoja, valtion ja julkishallinnon nykyaikaistamista koskeva yhteistyö sekä teollis- ja tekijänoikeudet,
- e) aloittaa maahanmuuttoasioita käsittelevä vuoropuhelu, joka kattaa laillisen ja laittoman maahanmuuton sekä ihmisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan,
- f) aloittaa ihmisoikeuksia ja oikeudellisia kysymyksiä käsittelevä yhteistyö,
- g) aloittaa yhteistyö joukkotuhoojien leviämisen estämiseksi,
- h) aloittaa yhteistyö terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden, kuten laittomien huumausaineiden ja niiden esiasteiden valmistuksen ja kaupan sekä rahanpesun, torjumiseksi,
- i) edistää kummankin osapuolen nykyistä ja mahdollista tulevaa osallistumista asiaankuuluviin alueellisiin ja osa-alueellisiin yhteistyöohjelmiin,
- j) kohottaa kummankin osapuolen näkyvyyttä toisen osapuolen alueella,
- k) edistää kansalaisten keskinäistä ymmärtämystä erilaisten valtiosta riippumattomien tahojen kuten ajatushautomojen, akateemisten piirien, kansalaisyhteiskunnan ja viestimien yhteistyöllä seminaarien, konferenssien ja nuoriso- ja muun toiminnan muodossa.

3 ARTIKLA

Joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen

1. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on eräs vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä.
2. Tämän vuoksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen noudattamalla kaikilta osin monenvälisten aseistariisunta- ja asesulkusopimusten sekä muiden monenvälisesti neuvoteltujen sopimusten mukaisia velvoitteitaan ja Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa esitettyjä kansainvälisiä velvoitteita ja panemalla ne täytäntöön kansallisella tasolla. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä määräys on olennainen osa sopimusta.
3. Osapuolet sopivat lisäksi tekevänsä yhteistyötä ja toteuttavansa toimenpiteitä tehostaakseen niihin kumpaankin sovellettavien aseistariisuntaa ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa muun muassa jakamalla keskenään tietoja, asiantuntemusta ja kokemuksia.
4. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä ja toimivansa joukkotuhoaseiden leviämisen ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseksi toteuttamalla toimia tavoitteenaan allekirjoittaa ja ratifioida kaikki muut asian kannalta merkitykselliset kansainväliset asiakirjat tai tarvittaessa liittyä niihin sekä panna ne kokonaisuudessaan täytäntöön.

5. Osapuolet sopivat myös tekevänsä aseiden leviämisen estämiseksi yhteistyötä tehokkaan kansallisen vientivalvonnan perustamiseksi joukkotuhoojaseiden viennin ja kauttakuljetuksen valvomista varten muun muassa valvomalla joukkotuhoojaseiden käyttöä kaksikäyttötekniikoihin ja määräämällä vientivalvontamääräysten rikkomisesta tehokkaita pakotteita.

6. Osapuolet sopivat käyvänsä säännöllistä poliittista vuoropuhelua edellä kuvattujen sopimuksen osien täydentämiseksi ja vahvistamiseksi. Vuoropuhelua voidaan käydä alueellisella tasolla.

4 ARTIKLA

Oikeudellinen yhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä oikeusjärjestelmänsä, lakiansa ja oikeudellisten instituutioidensa kehittämiseen ja niiden tehokkuuden parantamiseen liittyvissä kysymyksissä erityisesti näkemyksiä ja kokemuksia vaihtamalla ja valmiuksia kehittämällä. Osapuolet kehittävät rikosasioiden ja rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen yhteydessä annettavaa keskinäistä oikeusapua toimivaltansa rajoissa.
2. Osapuolet vahvistavat, etteivät vakavimmat kansainvälistä yhteisöä huolestuttavat rikokset saa jäädä rankaisematta ja että niistä syytetyt henkilöt olisi saatettava oikeuden eteen ja, jos heidät todetaan syyllisiksi, heitä olisi rangaistava asianmukaisesti.
3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kansallista ihmisoikeustoimintasuunnitelmaa 2004–2009 koskevan presidentin asetuksen täytäntöönpanemiseksi mukaan luettuina kansainvälisten ihmisoikeusasiakirjojen, kuten joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön, ratifiointia ja täytäntöönpanoa varten tehtävät valmistelut.
4. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että niiden olisi hyödyllistä käydä vuoropuhelua ihmisoikeuksista.

5 ARTIKLA

Yhteistyö terrorismin torjunnassa

1. Osapuolet, jotka vahvistavat terrorismin torjunnan tärkeyden, sopivat tekevänsä yhteistyötä terroritekojen estämiseksi ja tukahduttamiseksi sovellettavien kansainvälisten yleissopimusten, ihmisoikeusasiakirjat ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus mukaan luettuina, omien lakiansa ja hallinnollisten määräystensä mukaisesti ja ottaen huomioon 8 päivänä syyskuuta 2006 annettuun YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaan 60/288 sisältyvän YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian ja terrorismin torjuntaa koskevasta yhteistyöstä 28 päivänä tammikuuta 2003 annetun EU:n ja ASEANin yhteisen julistuksen.

2. Osapuolet tekevät terrorismin torjumiseksi yhteistyötä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 ja muiden molempiin osapuoliin sovellettavien asiaa koskevien YK:n päätöslauselmien, kansainvälisten yleissopimusten ja asiakirjojen täytäntöönpanon yhteydessä muun muassa:

- vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti,
- vaihtamalla näkemyksiä terrorismin torjunnassa käytetyistä keinoista ja menetelmistä, esimerkiksi tekniikasta ja koulutuksesta, ja kokemuksia terrorismin ennaltaehkäisystä,

- tekemällä lainvalvontayhteistyötä lujittamalla oikeudellista kehystä ja puuttamalla terrorismin leviämistä edistäviin olosuhteisiin,
- tekemällä yhteistyötä rajavalvonnan ja rajaturvallisuuden parantamiseksi tehostamalla valmiuksien kehittämistä verkottumisen ja koulutusohjelmien kautta sekä korkeiden virkamiesten, yliopisto-opettajien ja -tutkijoiden, analyytikkojen ja käytännön toimijoiden vierailuvaihdon avulla samoin kuin järjestämällä seminaareja ja konferensseja.

II OSASTO

YHTEISTYÖ ALUEELLISISSA JA KANSAINVÄLISISSÄ JÄRJESTÖISSÄ

6 ARTIKLA

Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan näkemyksiä ja tekemään yhteistyötä alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja organisaatioissa, joista mainittakoon Yhdistyneet Kansakunnat, ASEANin ja EU:n vuoropuhelu, ASEANin alueellinen foorumi, Aasian ja Euroopan yhteistyöprosessi (ASEM), YK:n kauppaja kehityskonferenssi (UNCTAD) ja Maailman kauppajärjestö (WTO).

III OSASTO

KAHDENVÄLINEN JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

7 ARTIKLA

1. Osapuolet sopivat, että samalla kun ne kiinnittävät asianmukaista huomiota kahdenvälisen yhteistyönsä puitteissa käsiteltäviin kysymyksiin, kumpikin osapuoli toteuttaa kuhunkin tämän sopimuksen kattamaan vuoropuhelu- ja yhteistyöalaaan liittyviä toimia joko kahdenvälisellä tai alueellisella tasolla tai kummallakin. Sopivaa toimintakehystä valitessaan osapuolet pyrkivät varmistamaan, että kaikkiin asianomaisiin osapuoliin kohdistuvat mahdollisimman edulliset vaikutukset, ja lisäämään osapuolten osallistumista hyödyntäen mahdollisimman tarkasti käytettävissä olevat resurssit ja ottaen huomioon toteutettavuuden poliittiselta ja institutionaaliselta kannalta sekä tarvittaessa varmistaen, että toimet sopivat yhteen muiden sellaisten toimien kanssa, joihin yhteisö ja ASEAN-kumppanit osallistuvat.

2. Yhteisö ja Indonesia voivat tarvittaessa päättää myöntää sopimuksen kattamalla tai siihen liittyvillä aloilla toteutettaviin yhteistyötoimiin rahoitustukea omien rahoitusmenettelyjensä ja -varojensa puitteissa. Tähän yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa koulutusohjelmien, työpajojen ja seminaarien järjestämistä, asiantuntijavaihtoa, selvitysten laatimista ja muita osapuolten sopimia toimia.

IV OSASTO

KAUPPAAN JA INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

8 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Osapuolet aloittavat kahdenvälistä ja monenvälistä kauppaa ja siihen liittyviä näkökohtia koskevan vuoropuhelun lujittaakseen kahdenvälisiä kauppasuhteitaan ja kehittääkseen monenvälistä kauppajärjestelmää.
2. Osapuolet sitoutuvat kehittämään ja monipuolistamaan keskinäistä kauppansa mahdollisimman korkealle tasolle ja molemminpuolisen edun mukaisesti. Ne sitoutuvat parantamaan markkinoillepääsyn edellytyksiä poistamalla kaupan esteet, mikä tapahtuu ennen kaikkea poistamalla oikea-aikaisesti muut esteet kuin tullit ja toteuttamalla toimenpiteitä avoimuuden lisäämiseksi ottaen tässä yhteydessä huomioon myös kansainvälisten järjestöjen tekemän työn.
3. Osapuolet tunnustavat kaupan keskeisen merkityksen kehitykselle ja sen, että tullietuusjärjestelmien muodossa annettu apu on auttanut kehitysmaita, ja pyrkivät sen vuoksi tehostamaan tällaista apua koskevia neuvottelujaan WTO:n vaatimukset huomioon ottaen.
4. Osapuolet pitävät toisensa ajan tasalla kehityksestä, jota tapahtuu kauppapolitiikassa ja siihen liittyvillä politiikan aloilla, kuten maatalouspolitiikassa, kuluttajapolitiikassa sekä elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden, vaarallisten kemiallisten aineiden ja jätehuollon toimintapolitiikoissa.

5. Osapuolet edistävät kaupan ja investointisuhteidensa kehittämiseksi vuoropuhelua ja yhteistyötä, johon sisältyy muun muassa teknisten valmiuksien kehittäminen ongelmien ratkaisemiseksi 9–16 artiklassa tarkoitetuilla aloilla.

9 ARTIKLA

Terveysteen ja kasvinsuojeluun liittyvät kysymykset

Osapuolet keskustelevat ja vaihtavat tietoja lainsäädännöstä ja todistus- ja tarkastusmenettelyistä erityisesti terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevan WTO:n sopimuksen (SPS), kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisön (IPPC), Maailman eläintautijärjestön (OIE) ja Codex Alimentarius -komission (CAC) muodostamassa toimintakehyksessä.

10 ARTIKLA

Kaupan tekniset esteet

Osapuolet edistävät kansainvälisten standardien käyttöä ja tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja standardeista, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä ja teknisistä määräyksistä erityisesti kaupan teknisiä esteitä koskevan WTO:n sopimuksen (TBT-sopimus) puitteissa.

11 ARTIKLA

Teollis- ja tekijänoikeuksien suoja

Osapuolet tekevät yhteistyötä parantaakseen teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa ja täytäntöönpanoa parhaiden käytäntöjen pohjalta ja edistävät tietojenvaihtoa asiasta. Yhteistyö voi käsittää tietojen ja kokemusten vaihtoa muun muassa teollis- ja tekijänoikeuksien käytöstä, edistämisestä, levityksestä, selkeyttämisestä, hallinnoinnista, yhdenmukaistamisesta, suojasta ja tosiasiallisesta soveltamisesta, niiden väärinkäytön estämisestä sekä väärentämisen ja laittoman kopioinnin torjumisesta.

12 ARTIKLA

Kauppan helpottaminen

Osapuolet vaihtavat kokemuksia ja tutkivat mahdollisuuksia yksinkertaistaa tuonti-, vienti- ja muita tullimenettelyjä sekä lisätä kauppamääräysten avoimuutta ja kehittää tulliyhteistyötä, mukaan luettuina keskinäisen hallinnollisen avunannon mekanismit, ja lisäksi ne pyrkivät lähentämään näkemyksiä ja toimimaan yhdessä kansainvälisten aloitteiden yhteydessä. Ne pyrkivät erityisesti parantamaan kansainvälisen kaupan, myös liikennepalvelujen, turvallisuutta sekä varmistamaan, että kaupan helpottaminen ja petosten ja sääntöjenvastaisuuksien torjunta toteutetaan tasapainoisesti.

13 ARTIKLA

Tulliyhteistyö

Estämättä muita tässä sopimuksessa tarkoitettujen yhteistyömuotojen käyttöä molemmat osapuolet ilmaisevat olevansa kiinnostuneita harkitsemaan mahdollisuutta tehdä tässä sopimuksessa vahvistetun institutionaalisen kehyksen puitteissa tulevaisuudessa tulliyhteistyöpöytäkirja, joka käsittäisi myös keskinäisen avunannon.

14 ARTIKLA

Investoinnit

Osapuolet edistävät houkuttelevan ja vakaan ympäristön kehittämistä vastavuoroisille investoinneille käymällä johdonmukaista vuoropuhelua tarkoituksin parantaa investointikysymysten ymmärtämystä ja niihin liittyvää yhteistyötä sekä selvittää, millaisilla hallinnollisilla järjestelmillä investointivirtoja voitaisiin helpottaa, ja edistää vakaiden, avoimien ja syrjimättömien investointisäännösten laatimista.

15 ARTIKLA

Kilpailupolitiikka

Osapuolet edistävät kilpailusääntöjen tosiasiallista käyttöönottoa ja soveltamista sekä tiedon levittämistä avoimuuden ja osapuolten markkinoilla toimivien yritysten oikeusvarmuuden lisäämiseksi.

16 ARTIKLA

Palvelut

Osapuolet käyvät johdonmukaista vuoropuhelua muun muassa vaihtaakseen tietoja sääntely-ympäristöistään, edistääkseen vastavuoroista markkinoillepääsyä, edistääkseen mahdollisuuksia pääoma- ja teknologialähteiden käyttöön ja lisätäkseen palvelukauppaa osapuolten alueiden välillä ja kolmansien maiden markkinoilla.

V OSASTO

YHTEISTYÖ MUILLA ALOILLA

17 ARTIKLA

Matkailu

1. Osapuolet voivat tehdä yhteistyötä parantaakseen tietojenvaihtoa ja saadakseen aikaan parhaita käytäntöjä tavoitteena taata matkailualan tasapainoinen ja kestävä kehitys Maailman matkailujärjestön vahvistamien matkailun maailmanlaajuisten eettisten sääntöjen sekä paikallisen Agenda 21 -prosessin perustana olevien kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

2. Osapuolet voivat aloittaa yhteistyön luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja tähän liittyvien mahdollisuuksien mahdollisimman tehokkaaksi hyödyntämiseksi, matkailun kielteisten vaikutusten vähentämiseksi ja matkailuelinkeinosta paikallisyhteisöjen kestäväään kehitykseen kohdistuvien myönteisten vaikutusten lisäämiseksi muun muassa kehittämällä luontomatkailua, kunnioittamalla paikallisyhteisöjen koskemattomuutta ja etuja sekä parantamalla matkailuteollisuuteen liittyvää koulutusta.

18 ARTIKLA

Rahoituspalvelut

Osapuolet sopivat rahoituspalveluihin liittyvästä yhteistyöstä omien tarpeidensa, ohjelmiansa ja lainsäädäntönsä mukaisesti.

19 ARTIKLA

Talouspolitiikkaa koskeva vuoropuhelu

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen tietojen ja kokemusten vaihtoa taloutta koskevista suuntauksistaan ja politiikoistaan sekä talouspolitiikasta saamistaan kokemuksista, myös alueellisen taloudellisen yhteistyön ja integroitumisen yhteydessä.

2. Osapuolet pyrkivät myös syventämään viranomaistensa vuoropuhelua taloudellisista kysymyksistä, jotka sen mukaan, mitä osapuolet sopivat, voivat käsittää sellaisia aloja kuin raha- ja finanssipolitiikka veropolitiikka mukaan luettuna, julkinen talous, makrotalouden vakauttaminen tai ulkomaanvelka.

3. Osapuolet tunnustavat, että verojen välttämisen tai kiertämisen ehkäisemiseksi toteutettavien toimenpiteiden täytäntöönpanon helpottamiseksi on tärkeää lisätä avoimuutta ja vaihtaa tietoja osapuolten oikeudellisten kehysten puitteissa. Ne sopivat parantavansa keskinäistä yhteistyötä tällä alalla.

20 ARTIKLA

Teollisuuspolitiikka ja pk-yrityksiä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet, jotka ottavat vastavuoroisesti huomioon toistensa talouspolitiikan ja sen tavoitteet, sopivat edistävänsä yhteistyötä kaikilla soveltuvilla teollisuuspolitiikan aloilla tavoitteena pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritykset) kilpailukyvyn parantaminen muun muassa seuraavasti:

- tietojen ja kokemusten vaihto toiminnan kehysedellytysten luomisesta pk-yrityksille niiden kilpailukyvyn parantamiseksi,
- taloudellisten toimijoiden välisten yhteyksien edistäminen, kannustaminen yhteisinvestointeihin sekä yhteisyritysten ja yhteisten tietoverkkojen perustaminen esimerkiksi yhteisön nykyisten horisontaalisten ohjelmien avulla edistäen erityisesti pehmeän ja kovan teknologian siirtoa kumppanien välillä,

- rahoituksen saannin ja markkinoillepääsyn helpottaminen, tiedottaminen ja innovoinnin edistäminen vaihtamalla erityisesti mikroyritysten ja pienten yritysten rahoituksen saantiin liittyviä hyviä käytäntöjä,
  - yhteiset tutkimushankkeet valituilla teollisuuden aloilla sekä standardeja, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä ja teknisiä määräyksiä koskeva yhteistyö yhteisesti sovitun mukaisesti.
2. Osapuolet helpottavat ja tukevat kummankin osapuolen yksityisen sektorin toteuttamaa toimintaa tällä alalla.

21 ARTIKLA

Tietoyhteiskunta

Osapuolet, jotka tunnustavat tieto- ja viestintäteknologioiden olevan nykyaikaisen elämän keskeisiä osatekijöitä ja ehdottoman tärkeitä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle, pyrkivät tekemään yhteistyötä, jossa painotutaan muun muassa seuraaviin tavoitteisiin:

- a) helpotetaan kokonaisvaltaisen vuoropuhelun käymistä tietoyhteiskunnan eri osatekijöistä, joita ovat etenkin sähköisen viestinnän toimintaperiaatteet ja sääntely yleispalvelu mukaan luettuna, lupien myöntäminen ja yleisvaltuutukset, yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä sääntelyviranomaisen riippumattomuus ja tehokkuus,
- b) yhteisön, Indonesian ja Kaakkois-Aasian verkostojen ja palvelujen yhteenliitettävyys ja yhteentoimivuus,

- c) uusien tieto- ja viestintäteknologioiden standardointi ja levittäminen,
- d) yhteisön ja Indonesian tieto- ja viestintäteknologia-alan tutkimusyhteistyön edistäminen,
- e) tieto- ja viestintäteknologioita koskevat yhteiset tutkimushankkeet,
- f) tieto- ja viestintäteknologioihin liittyvät turvallisuusnäkökohdat.

22 ARTIKLA

Tiede ja teknologia

1. Osapuolet sopivat tekevänsä tiede- ja teknologiayhteistyötä kumpaakin osapuolta kiinnostavilla aloilla, joita ovat muun muassa energia, liikenne, ympäristö ja luonnonvarat sekä terveys, ottaen huomioon osapuolten kyseisillä aloilla toteuttaman toimintapolitiikan.
2. Yhteistyön tavoitteina on:
  - a) edistää tieteeseen ja teknologiaan liittyvien tietojen ja osaamisen vaihtoa erityisesti politiikkojen ja ohjelmien toteuttamisen osalta,
  - b) edistää kestäviä suhteita osapuolten tiedeyhteisöjen, tutkimuskeskusten, yliopistojen ja teollisuuden välillä,

- c) edistää henkilöresurssikoulutusta,
- d) edistää muita yhteisesti sovitun yhteistyön muotoja.

3. Yhteistyön muotoja voivat olla esimerkiksi yhteiset tutkimushankkeet sekä tutkijoiden vaihto, tapaamiset ja koulutus kansainvälisten vaihto-ohjelmien avulla tutkimustulosten levittämiseksi mahdollisimman laajalle.

4. Yhteistyössä osapuolet tukevat omien korkeakoulujensa, tutkimuskeskustensa ja tuotantoalojensa, erityisesti pk-yritysten, osallistumista.

23 ARTIKLA

Energia

Osapuolet pyrkivät edistämään energia-alan yhteistyötä. Tätä varten ne sopivat edistävänsä niitä vastavuoroisesti hyödyttäviä yhteyksiä tavoitteena:

- a) monipuolistaa energian tarjontaa toimitusvarmuuden parantamiseksi, kehittää uusia uusiutuvan energian muotoja ja tehdä yhteistyötä energiateollisuuden tuotantotoiminnan alku- ja loppuvaiheessa,
- b) saavuttaa energiankäytössä järkevä taso sekä tarjonnan että kysynnän suhteen ja lisätä yhteistyötä ilmastonmuutoksen torjumiseksi muun muassa Kioton pöytäkirjan puhtaan kehityksen mekanismin avulla,

- c) edistää energian kestävään tuotantoon ja käyttöön tarkoitetun teknologian siirtoa,
- d) käsitellä yhteyksiä kohtuuhintaan saatavilla olevan energian ja kestävä kehityksen välillä.

24 ARTIKLA

Liikenne

1. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä kaikilla liikennepolitiikan merkityksellisillä osa-alueilla helpottaakseen tavaroiden ja matkustajien liikkuvuutta sekä edistääkseen turvallisuutta, erityisesti meri- ja lentoturvallisuutta, inhimillisten voimavarojen kehittämistä, ympäristönsuojelua ja liikennejärjestelmiensä tehokkuutta.
2. Yhteistyömuotoina voivat olla muun muassa:
  - a) tietojenvaihto osapuolten liikennepolitiikoista ja alan käytännöistä erityisesti kaupunki-, maaseutu- sisävesi- ja meriliikenteen osalta, logistiikka mukaan luettuna, samoin kuin multimodaalikuljetusten yhteenliitettävyyden ja yhteentoimivuuden sekä tie-, rautatie-, satama- ja lentokenttähallinnon osalta,
  - b) maailmanlaajuisesti toimivan eurooppalaisen satelliittinavigointijärjestelmän (Galileo) mahdollinen käyttö keskittyen kumpaakin kiinnostaviin kysymyksiin,

- c) lentoliikennepalveluja koskeva vuoropuhelu osapuolten keskinäisten suhteiden kehittämiseksi edelleen kumpaakin kiinnostavilla aloilla, mikä käsittää Indonesian ja yksittäisten jäsenvaltioiden välillä voimassa olevien kahdenvälisen lentoliikennepalvelusopimusten tiettyjen osien muuttamisen sopimusten saattamiseksi osapuolten asianomaisten lakien ja määräysten mukaisiksi, ja lentoliikenteeseen liittyvän yhteistyön edelleen kehittämisen mahdollisuuksien selvittämiseksi,
- d) meriliikennepalveluja koskeva vuoropuhelu, jonka tavoitteina ovat turvata rajoittamaton pääsy kaupallisiin perusteisiin kansainvälisen meriliikenteen markkinoille ja kauppaan, pidättyminen lastinjakolausekkeista sekä kansallista kohtelua ja suosituimmuuskohtelua koskevista lausekkeista toisen osapuolen kansalaisten ja yritysten käyttämien alusten osalta, ja selvittää ovelta ovelle -liikennepalveluihin liittyviä kysymyksiä,
- e) turvallisuutta ja pilaantumisen ehkäisemistä koskevien standardien ja määräysten täytäntöönpano erityisesti meriliikenteen ja lentoliikenteen osalta alan kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti.

25 ARTIKLA

Koulutus ja kulttuuri

1. Osapuolet sopivat edistävänsä koulutus- ja kulttuuriyhteistyötä niiden moninaisuutta kunnioittaen lisätäkseen molemminpuolista ymmärtämystä ja kulttuuriensa tuntemusta.

2. Osapuolet pyrkivät toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä kulttuurivaihdon edistämiseksi ja yhteisten aloitteiden käynnistämiseksi kulttuurin eri osa-alueilla esimerkiksi järjestämällä yhteisiä kulttuuritapahtumia. Osapuolet sopivat tukevansa edelleen Aasia–Eurooppa-säätiön toimia.
3. Osapuolet sopivat neuvottelevansa ja tekevänsä yhteistyötä kulttuurialan kansainvälisillä foorumeilla, esimerkiksi Unescon piirissä, ja vaihtavansa näkemyksiä kulttuurien moninaisuudesta ja alalla tapahtuvasta kehityksestä, kuten kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä tehdyn Unescon yleissopimuksen ratifioinnista ja täytäntöönpanosta.
4. Osapuolet panostavat lisäksi toimenpiteisiin, joilla pyritään luomaan yhteyksiä osapuolten erityisvirastojen välille sekä edistämään tietojen ja julkaisujen, osaamisen, opiskelijoiden, asiantuntijoiden ja teknisten valmiuksien vaihtoa sekä tieto- ja viestintäteknikoiden käyttöä opetuksessa käyttäen hyödyksi järjestelyjä, joita yhteisön ohjelmat tarjoavat koulutus- ja kulttuurialalla Kaakkois-Aasiassa, sekä osapuolten alalla hankkimia kokemuksia. Kumpikin osapuoli lupaa edistää Erasmus Mundus -ohjelman toteuttamista.

26 ARTIKLA

Ihmisoikeudet

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi.

2. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa seuraavaa:
  - a) tuetaan Indonesian kansallisen ihmisoikeustoimintasuunnitelman täytäntöönpanoa,
  - b) edistetään ihmisoikeuksien kunnioittamista ja alan koulutusta,
  - c) lujitetaan ihmisoikeusalalla toimivia instituutioita.
3. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että niiden olisi hyödyllistä käydä ihmisoikeusvuoropuhelua.

27 ARTIKLA

Ympäristö ja luonnonvarat

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että luonnonvaroja ja biologista monimuotoisuutta on suojeltava ja hallinnoitava kestäväällä tavalla, sillä ne ovat nykyisen sukupolven ja tulevien sukupolvien kehityksen perusta.
2. Osapuolet ottavat kaikessa tämän sopimuksen nojalla toteuttamassaan toiminnassa huomioon maailman kestäväen kehityksen huippukokouksen tulokset ja molempiin osapuoliin sovellettavien monenvälisen ympäristösopimusten täytäntöönpanon.
3. Osapuolet pyrkivät jatkamaan yhteistyötään alueellisissa ympäristöohjelmissä etenkin seuraavilla osa-alueilla:
  - a) ympäristötietoisuus ja lainvalvontakapasiteetti,

- b) ilmastonmuutosta ja energiatehokkuutta koskevien valmiuksien kehittäminen painottuen ilmastonmuutosta ja kasvihuonevaikutusta koskevaan tutkimukseen ja kehittämiseen, niiden seurantaan ja analysointiin sekä niiden vähentämistä ja niihin sopeutumista koskeviin ohjelmiin,
  - c) valmiuksien kehittäminen monenvälisiin ympäristösopimuksiin, mukaan luettuina biologista monimuotoisuutta ja bioturvallisuutta koskevat sopimukset ja CITES, osallistumista ja niiden täytäntöönpanoa varten,
  - d) ympäristöteknologioiden, -tuotteiden ja -palvelujen edistäminen mukaan luettuna valmiuksien kehittäminen ympäristöasioiden hallintajärjestelmien ja ympäristömerkintöjen osalta,
  - e) rajojen yli tapahtuvan vaarallisten aineiden sekä vaarallisten ja muussa muodossa olevien jätteiden laittoman kuljetuksen estäminen,
  - f) rannikko- ja meriympäristön suojelu ja pilaantumisen torjunta,
  - g) paikallistason osallistuminen ympäristönsuojeluun ja kestäväen kehityksen edistämiseen,
  - h) maaperä ja maankäytön suunnittelu,
  - i) toimenpiteet rajat ylittävän savusumun aiheuttaman saastumisen torjumiseksi.
4. Osapuolet edistävät toistensa osallistumista omiin ympäristöohjelmiinsa ohjelmien erityisehtojen mukaisesti.

28 ARTIKLA

Metsätalous

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että metsävaroja ja metsien biologista monimuotoisuutta on suojeltava ja hoidettava kestäväällä tavalla nykyisen sukupolven ja tulevien sukupolvien eduksi.
2. Osapuolet pyrkivät jatkamaan yhteistyötään parantaakseen metsä- ja maapalojen hallintaa, laittomien hakkuiden ja niihin liittyvän kaupan torjuntaa ja metsähallintoa sekä edistääkseen kestävä metsänhoitoa.
3. Osapuolet laativat kehitysohjelmia muun muassa seuraavista aiheista:
  - a) laittomia hakkuita ja niihin liittyvää kauppaa koskevien oikeudellisten välineiden vahvistamiseksi tehtävä yhteistyö asianomaisilla kansainvälisillä, alueellisilla ja kahdenvälisillä foorumeilla,
  - b) valmiuksien kehittäminen, tutkimus ja kehittäminen,
  - c) kestävä metsäalan kehittämisen tukeminen,
  - d) metsäsertifioinnin kehittäminen.

29 ARTIKLA

Maatalous ja maaseudun kehittäminen

Osapuolet sopivat kehittävänsä maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskevaa yhteistyötä. Aloja, joilla yhteistyötä voidaan edelleen kehittää, ovat muun muassa:

- a) maatalouspolitiikka ja maatalouden yleiset kansainväliset näkymät,
- b) mahdollisuudet poistaa esteet viljelykasvien, kotieläinten ja niistä saatavien tuotteiden kaupalta,
- c) maaseudun kehittämisselityikka,
- d) kasvi- ja kotieläintuotteisiin sovellettava laatuolityikka, suojatut maantieteelliset merkinnät,
- e) markkinakehitys ja kansainvälisten kauppasuhteiden edistäminen,
- f) kestävän maatalouden edistäminen.

30 ARTIKLA

Merenkulku ja kalatalous

Osapuolet edistävät merenkulku- ja kalastusalojen yhteistyötä sekä kahdenvälisellä että monenvälisellä tasolla erityisesti niiden kestävän kehityksen ja hallinnan tukemiseksi. Yhteistyöhön sopivia aloja ovat muun muassa:

- a) tietojenvaihto,
- b) kestäväälle ja vastuulliselle pitkän aikavälin merenkulku- ja kalastuspolitiikalle annettava tuki, mukaan luettuna rannikon ja meren luonnonvarojen suojeleminen ja hoito,
- c) toimet laittomien, ilmoittamattomien ja sääntelemättömien kalastuskäytäntöjen estämiseksi, ja
- d) markkinoiden ja toimintaedellytysten kehittäminen.

31 ARTIKLA

Terveydenhuolto

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kumpaakin osapuolta kiinnostavilla terveydenhuollon osa-alueilla tavoitteena tehostaa toimia erityisesti seuraavilla aloilla: tutkimus, terveydenhuoltojärjestelmien hallinto, ravitsemus, lääkkeet, ennaltaehkäisevä lääketiede, merkittävät tartuntataudit kuten lintuinfluenssa, influenssapandemia, HI-virus/aids ja SARS, tarttumattomat taudit kuten syöpä ja sydäntaudit, liikennevammat sekä muut terveysuhat, esimerkiksi huumausaineriippuvuus.
2. Yhteistyö toteutetaan ensi sijassa seuraavin tavoin:
  - a) tietojen ja kokemusten vaihto edellä mainituilla aloilla,

- b) epidemiologiaa, hajauttamista, terveydenhuollon rahoitusta, yhteisön vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä ja terveyspalvelujen hallintoa koskevat ohjelmat,
- c) valmiuksien kehittäminen teknisen avun ja ammatillista koulutusta koskevien ohjelmien avulla,
- d) terveyspalvelujen parantamista ja niihin liittyviä, muun muassa imeväis- ja äitiyskuolleisuuden vähentämiseen tähtääviä toimintoja tukevat ohjelmat.

32 ARTIKLA

Tilastot

Osapuolet sopivat edistävänsä tilastointimenetelmien ja -käytäntöjen yhdenmukaistamista yhteisön ja ASEANin tilastoyhteistyötä koskevien nykyisten toimien mukaisesti. Tähän sisältyvät muun muassa tilastotietojen keruu ja levitys, minkä ansiosta osapuolet voivat molemminpuolisesti hyväksyttävissä olevin perustein käyttää tavara- ja palvelukaupan tilastoja sekä yleisemmin muiden sellaisten tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien alojen tilastoja, joille tietojen tilastollinen käsittely, kuten keruu, analysointi ja levitys, soveltuu.

33 ARTIKLA

Henkilötietojen suoja

1. Osapuolet sopivat tekevänsä tällä alalla yhteistyötä molemminpuolisena tavoitteena parantaa henkilötietojen suojaa parhaiden kansainvälisten käytäntöjen mukaisesti sellaisina kuin ne esitetään esimerkiksi tietokoneistettujen henkilötiedostojen sääntelyä koskevissa Yhdistyneiden Kansakuntien suuntaviivoissa (YK:n yleiskokouksen 14 päivänä joulukuuta 1990 antama päätöslauselma 45/95).
2. Tietosuojaa koskeva yhteistyö voi olla esimerkiksi tietojen ja asiantuntemuksen vaihtona annettavaa teknistä apua, jonka yhteydessä otetaan huomioon osapuolten lait ja hallinnolliset määräykset.

34 ARTIKLA

Maahanmuutto

1. Osapuolet vahvistavat yhteisten ponnistelujen tärkeyden alueidensa välisten muuttovirtojen hallinnassa, ja yhteistyönsä lujittamiseksi ne käynnistävät kokonaisvaltaisen vuoropuhelun, joka kattaa kaikki muuttoliikkeeseen liittyvät kysymykset, kuten laittoman maahanmuuton, ihmisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan sekä kansainvälistä suojelua tarvitsevien suojelun. Maahanmuuttoon liittyvät kysymykset sisällytetään osapuolten kansallisiin taloudellisen ja sosiaalisen kehittämisen strategioihin. Kumpikin osapuoli lupaa noudattaa humanitaarisia periaatteita maahanmuuttokysymyksiä käsitellessään.

2. Osapuolten yhteistyö olisi toteutettava osapuolten yhteisesti tekemän tarvearvioinnin mukaisesti ja noudattaen osapuolten voimassa olevaa lainsäädäntöä. Yhteistyössä keskitytään muun muassa seuraaviin asioihin:

- a) maahanmuuton perimmäiset syyt,
- b) kansallisen lainsäädännön laadinta ja täytäntöönpano molempiin osapuoliin sovellettavien alan kansainvälisten lakien mukaisesti erityisesti varmistaen palauttamiskieltoa koskevan periaatteen noudattaminen,
- c) viisumeihin, matkustusasiakirjoihin ja rajavalvontaan liittyvät kumpaakin osapuolta kiinnostavat seikat,
- d) maahanpääsyä koskevat säännöt, maahan päästettyjen henkilöiden oikeudet ja asema, maassa laillisesti asuvien ulkomaalaisten oikeudenmukainen kohtelu ja kotouttaminen, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä rasismien ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet,
- e) teknisten ja inhimillisten voimavarojen kehittäminen,
- f) tehokkaan ennaltaehkäisevän toimintapolitiikan aikaansaaminen laitonta maahanmuuttoa, ihmisten salakuljetusta ja ihmiskauppaa vastaan mukaan luettuina salakuljettaja- ja ihmiskauppaverkostojen torjunta ja uhrien suojeleminen,
- g) maassa laittomasti oleskelevien henkilöiden palauttaminen inhimillisellä ja kunnioittavalla tavalla, mukaan luettuna vapaaehtoisesta paluusta edistäminen, ja heidän takaisinottoonsa 3 kohdan mukaisesti.

3. Laittoman maahanmuuton ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi tehtävän yhteistyön puitteissa ja ihmiskaupan uhrien suojelun tarpeeseen vaikuttamatta osapuolet sopivat lisäksi, että ne
- a) pyynnöstä tunnistavat jäsenvaltion tai Indonesian alueella oleskelevat kansalaisikseen väitetyt henkilöt ja ottavat takaisin toisen osapuolen alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa viipymättä ja ilman muodollisuuksia heti kun kansalaisuus on todettu,
  - b) toimittavat takaisinotetuille kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat tätä tarkoitusta varten.
4. Osapuolet sopivat, että ne tehtävän pyynnön johdosta neuvottelevat sopimuksen, jolla säännellään niiden erityisvelvoitteita, jotka koskevat omien kansalaisensa ja muiden maiden kansalaisten takaisinottoa. Sen tarkoitus on käsitellä myös kansalaisuudettomien henkilöiden tilannetta.

35 ARTIKLA

Järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunta

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja toimivansa järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden ja korruption torjumiseksi täyttämällä kaikilta osin voimassa olevat keskinäiset kansainväliset velvoitteensa muun muassa tekemällä yhteistyötä korruption avulla saadun omaisuuden tai varojen takaisinsaamiseksi. Tämä määräys on tämän sopimuksen olennainen osa.

36 ARTIKLA

Laittomien huumausaineiden torjumiseksi tehtävä yhteistyö

1. Osapuolet tekevät oikeudellisten kehystensä puitteissa yhteistyötä vähentääkseen mahdollisimman paljon laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää sekä huumausaineista käyttäjille ja yhteiskunnalle aiheutuvia vaikutuksia yleisesti ja estääkseen tehokkaammin huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomaan valmistukseen käytettävien kemiallisten esiasteiden kulkeutumisen toisaalle. Tähän pyritään kokonaisvaltaisella ja tasapainoisella politiikalla toteuttamalla tuloksellisia toimia ja varmistamalla tehokas koordinointi terveydenhuollosta, koulutuksesta, lainvalvonnasta tullipalvelut mukaan luettuina, sosiaali-, oikeus- ja sisäasioista ja laillisten markkinoiden sääntelystä vastaavien viranomaisten välillä.
2. Osapuolet sopivat näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista. Toimien perustana ovat yhteisesti sovitut, alan kansainvälisten yleissopimusten ja Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 20. huumeita käsittelevän erityisistunnon kesäkuussa 1998 antamien poliittisen julistuksen ja huumausaineiden kysynnän vähentämisen suuntaa-antavia periaatteita koskevan julistuksen mukaiset periaatteet.
3. Osapuolten yhteistyö voi käsittää näkemysten vaihtoa lainsäädännöstä ja parhaista käytännöistä sekä teknistä ja hallinnollista apua seuraavilla aloilla: huumausaineiden väärinkäytön ehkäisy ja käsittely monenlaisin toimin esimerkiksi vähentämällä väärinkäytöstä aiheutuvia vahinkoja, tiedotus- ja seurantakeskukset, henkilöstön koulutus, huumausaineisiin liittyvä tutkimus, oikeudellinen yhteistyö ja poliisiyhteistyö ja huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomaan valmistukseen käytettävien kemiallisten esiasteiden toisaalle kulkeutumisen estäminen. Osapuolet voivat sopia sisällyttävänsä yhteistyöhön myös muita aloja.

4. Osapuolet voivat tehdä yhteistyötä edistääkseen kestäväää vaihtoehtoista kehityspolitiikkaa, jolla pyritään vähentämään niin paljon kuin suinkin mahdollista laittomien huumausaineiden, erityisesti kannabiksen, perustana olevien kasvien viljelyä.

37 ARTIKLA

Rahanpesun torjumista koskeva yhteistyö

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että niiden rahoitusjärjestelmien käytön estämiseksi kaiken rikollisen toiminnan, kuten huumausaineiden kaupan ja korruption, tuottoon liittyvän rahanpesun estämiseksi tarvitaan toimintaa ja yhteistyötä.
2. Molemmat osapuolet sopivat tekevänsä tekniseen ja hallinnolliseen apuun liittyvää yhteistyötä tavoitteena määräysten laadinta ja täytäntöönpano sekä hyvin toimivat mekanismit, joilla torjutaan rahanpesun ja terrorismin rahoitusta, mukaan luettuna rikosten tuottoon perustuvien omaisuuserien ja varojen takaisin saaminen.
3. Yhteistyöllä mahdollistetaan asiaan liittyvien tietojen vaihto osapuolten lainsäädännön mukaisesti sekä yhteisön ja alan kansainvälisten elinten, kuten rahanpesunvastaisen toimintaryhmän (FATF), hyväksymiä vaatimuksia vastaavien asianmukaisten rahanpesun torjuntaa ja terrorismin rahoitusta koskevien vaatimusten käyttöönotto.

38 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskunta

1. Osapuolet tunnustavat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan, erityisesti akateemisten piirien, aseman tämän sopimuksen mukaisessa vuoropuhelu- ja yhteistyöprosessissa ja sen antaman mahdollisen panoksen tähän prosessiin. Ne sopivat edistävänsä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävää vilkasta vuoropuhelua ja sen tosiasiallista osallistumista vuoropuhelu- ja yhteistyöprosessiin.
2. Järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta voi, demokratian periaatteiden ja kummankin osapuolen lakien ja hallinnollisten määräysten mukaisesti
  - a) osallistua päätöksentekomenettelyyn kansallisella tasolla,
  - b) saada tietoja kehitys- ja yhteistyöstrategioista ja alakohtaisista politiikoista sekä osallistua niitä koskeviin neuvotteluihin kehitysprosessin kaikissa eri vaiheissa, erityisesti jos on kyse sitä koskevista aloista,
  - c) hallinnoida avoimesti kaikkia sille sen toiminnan tukemiseksi myönnettyjä rahoitusvaroja,
  - d) osallistua sitä koskevilla aloilla yhteistyöohjelmien täytäntöönpanoon, esimerkiksi valmiuksien kehittämiseen.

39 ARTIKLA

Valtion ja julkishallinnon
nykyaikaistamista koskeva yhteistyö

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteisesti tehdyn tarvearvioinnin pohjalta yhteistyötä julkishallintojensa nykyaikaistamiseksi muun muassa seuraavilla osa-alueilla:

- a) organisatorisen tehokkuuden parantaminen,
- b) hallintoelinten palvelutarjonnan tehostaminen,
- c) julkisten resurssien avoimen hallinnoinnin ja vastuuvollisuuden varmistaminen,
- d) lainsäädäntökehityksen ja institutionaalisen rakenteen parantaminen,
- e) valmiuksien kehittäminen politiikan suunnittelua ja täytäntöönpanoa varten (julkisten palvelujen tarjonta, talousarvion laatiminen ja täytäntöönpano, korruption torjunta),
- f) oikeuslaitoksen kehittäminen,
- g) lainvalvontamekanismien ja -virastojen parantaminen.

40 ARTIKLA

Yhteistyömuodot

1. Osapuolet sopivat antavansa omien valmiuksiensa ja säännöstensä sallimissa rajoissa käyttöön asianmukaiset resurssit, myös rahoituksen, tässä sopimuksessa määrättyjen yhteistyötavoitteiden saavuttamiseksi.
2. Osapuolet kannustavat Euroopan investointipankkia jatkamaan toimintaansa Indonesiassa omien menettelyjensä ja rahoitusvaatimustensa sekä Indonesian lakien ja hallinnollisten määräysten mukaisesti.

VI OSASTO

INSTITUTIONAALINEN RAKENNE

41 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Osapuolet sopivat perustavansa tämän sopimuksen nojalla sekakomitean, joka koostuu kummankin osapuolen mahdollisimman korkean tason edustajista. Sekakomitean tehtävänä on
  - a) varmistaa tämän sopimuksen moitteeton toiminta ja täytäntöönpano,

- b) asettaa tämän sopimuksen tavoitteita koskevat painopisteet,
- c) ratkaista tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet,
- d) antaa suosituksia tämän sopimuksen allekirjoittaneille osapuolille sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi ja tarvittaessa sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevien näkemuserojen ratkaisemiseksi.

2. Sekakomitea kokoontuu tavallisesti vähintään kahden vuoden välein vuorotellen Indonesiassa ja Brysselissä yhteisesti sovittavana päivänä. Myös ylimääräisiä sekakomitean kokouksia voidaan järjestää osapuolten niin sopiessa. Sekakomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja. Sekakomitean kokousten esityslistasta päätetään osapuolten yhteisellä sopimuksella.

3. Sekakomitea voi perustaa työryhmiä avukseen tehtäviensä hoidossa. Työryhmät raportoivat toiminnastaan yksityiskohtaisesti sekakomitealle kussakin sen kokouksessa.
4. Osapuolet sopivat, että sekakomitean tehtävänä on myös varmistaa kaikkien yhteisön ja Indonesian välillä tehtyjen tai tehtävien alakohtaisten sopimusten tai pöytäkirjojen moitteeton toiminta.
5. Sekakomitea vahvistaa oman työjärjestyksensä tämän sopimuksen soveltamista varten.

VII OSASTO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

42 ARTIKLA

Tulevaa kehitystä koskeva lauseke

1. Yhteistyötä tehostaakseen osapuolet voivat keskinäisellä sopimuksella muuttaa, tarkistaa ja laajentaa tätä sopimusta esimerkiksi täydentämällä sitä tiettyjä aloja tai toimintoja koskevilla sopimuksilla tai pöytäkirjoilla.
2. Tämän sopimuksen täytäntöönpanon osalta kumpikin osapuoli voi tehdä ehdotuksia yhteistyön laajentamiseksi ottaen huomioon sopimuksen soveltamisesta saadut kokemukset.

43 ARTIKLA

Muut sopimukset

1. Tämä sopimus ja sen nojalla toteutettavat toimet eivät rajoita jäsenvaltioiden valtuuksia tehdä kahdenvälistä yhteistyötä Indonesian kanssa tai tarvittaessa tehdä sen kanssa uusia kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen asian kannalta merkityksellisten määräysten soveltamista.
2. Tämä sopimus ei vaikuta sellaisten sitoumusten soveltamiseen tai täytäntöönpanoon, joita osapuolet ovat tehneet suhteessa kolmansiin osapuoliin.

44 ARTIKLA

Riitojenratkaisumekanismi

1. Kumpikin osapuoli voi saattaa sekakomitean käsiteltäväksi kaikki tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet.
2. Sekakomitea käsittelee erimielisyydet 41 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdan mukaisesti.
3. Jos osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin tämän sopimuksen mukaisen velvoitteensa, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Erityisen kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta se esittää ennen toimenpiteiden toteuttamista sekakomitealle kaikki tilanteen perinpohjaiseksi tutkimiseksi tarvittavat tiedot osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun saavuttamiseksi.

4. Osapuolet sopivat, että sopimusta tulkittaessa ja sovellettaessa tarkoitetaan 3 kohdassa olevalla ilmaisulla 'erityisen kiireelliset tapaukset' tilanteita, joissa osapuoli on olennaisesti rikkonut sopimusta. Sopimuksen olennainen rikkominen tarkoittaa seuraavaa:

- i) sopimuksen purkaminen, joka ei ole kansainvälisen oikeuden yleisten säännösten sallima, tai
- ii) 1 artiklan 1 kohdassa, 3 artiklan 2 kohdassa ja 35 artiklassa esitettyjen sopimuksen olennaisten osien rikkominen.

5. Toimia valittaessa on etusijalle asetettava ne, joista on vähiten haittaa tämän sopimuksen toiminnalle. Toimista ilmoitetaan välittömästi toiselle osapuolelle, ja niistä neuvotellaan sekakomiteassa toisen osapuolen sitä pyytäessä.

45 ARTIKLA

Apuvälineet

Helpottaakseen tämän sopimuksen nojalla tehtävää yhteistyötä osapuolet sopivat järjestävänsä tarvittavat apuvälineet yhteistyön täytäntöönpanoon osallistuville ja asianmukaisesti valtuutetuille asiantuntijoille ja virkamiehille heidän tehtäviensä suorittamista varten kummankin osapuolen sisäisten sääntöjen ja hallinnollisten määräysten mukaisesti.

46 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan alueeseen, johon sovelletaan Euroopan yhteisön perustamissopimusta siinä määrätyn edellytyksin, sekä Indonesian alueeseen.

47 ARTIKLA

Osapuolten määrittely

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan yhteisöä tai sen jäsenvaltioita taikka yhteisöä ja sen jäsenvaltioita niiden toimivallan mukaisesti sekä Indonesian tasavaltaa.

48 ARTIKLA

Sopimuksen voimaantulo ja kesto

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona jälkimmäinen osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle tätä varten tarvittavien oikeusmenettelyjen päätökseen saattamisesta.

2. Sopimus on voimassa viisi vuotta. Sen voimassaoloa jatketaan ilman eri toimenpiteitä aina vuodeksi kerrallaan, jollei kumpikaan osapuoli ilmoita kuusi kuukautta ennen kyseessä olevan yksivuotisen voimassaolojakson päättymistä toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan olla jatkamatta sopimuksen voimassaoloa.
3. Osapuolet sopivat sopimukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista. Muutokset tulevat voimaan sen jälkeen, kun viimeisenä sen tekevä osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle kaikkien tarvittavien muodollisuuksien täyttämisestä.
4. Osapuoli voi sanoa tämän sopimuksen irti antamalla toiselle osapuolelle kirjallisen irtisanomisilmoituksen. Sopimuksen voimassaolo päättyy kuusi kuukautta sen jälkeen, kun toinen osapuoli on vastaanottanut ilmoituksen.

49 ARTIKLA

Ilmoittaminen

Ilmoitukset toimitetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ja Indonesian tasavallan ulkoasiainministerille.

50 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus on laadittu bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja indonesian kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.